

Чеден бешки Май-биле!

БҮГҮ ЧУРТТАРЫНЫҢ ПРОЛЕТАРИЯЛЕРИ, МАТТЫЖЫНАР!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1925 чылда
үндээлгелтигес

1965 ч.
М А Й
1

СУББОТА
№ 102 (6121).

Өртөө 2 көп.

ӨӨРҮШКҮЛҮГ БАЙЫРЛАЛ

Бөгүн Май бир.

Бо хүнү делегейни амылчы чоннары боттарынын аны талазы-биле эп-сеткил каттыштырылганын, акы-дунмалышкы чоруунун болгаш найралынын хүнү кылдыр демдегел, кудумчуга эң баштай-ла чыскаалып үндөдөн бээр чеден беш чыл өрткөн. Ол эп-сеткил каттыштырылганын болгаш найралы-шаг уенин шыладаларын алдары-биле өрткөн келген. Чүге дээрге делегейни амылчы чоннарынын чангыс улуг эвеси сорулга — коммунизм дээр демсел, коммунизмни идеалдары каттыштырып турар.

Бо чылгы чеден бешки Майн чаз нитилелди тургузары дээр демселдин шонерлер болган совет улус-биле кады кижин төрөдөгетинин үштүн бир кезин хостуг күш-ажылдын байырлалы кылдыр демдегел турар.

Бөгүн капиталист чурттарын амылчы аныгы тайын, демократия болгаш социал депшиге дээр демселди империалист монополияларын таллашкынын ар-дан амылчы чоннарынын чаалап алган демократтыг хосталгаларын кам-галап, оларнын үндөдөн эрге-ажыктары дээр шиптирлел демселерин турар.

Национал-хосталгалыг шиптеш-тинин күчүлүг согушкуннарын-дан империализмни колониялыг системанын сөөлү шиптештери бүтүп дүжүп турар. Чер кырынга Тайбынны, Күш-ажылды, Хосталгалы, Дең эргени, Акы-дунма бозуу болгаш Аас-кежигин бадыткап тур-гузар деп, амылчы чоннарынын күзөп чорутуу эвеси сорулгагы туге коммунизм ботландырып шыдар дээрине улам-на хей саныг кижилер бүтүрүп турар.

Бистин социалист Төрөн чуртувустун улустары чеден бешки Майны улуг патриотчу болгаш күш-ажылчы көдүрүшкүн-биле байыр-лап турарлар. Балтикадан Ожум океан чедир, Ортаа Азиянын чаксы чектер хөлбейиндир чалгаан шалдеринден Солту-Домтут океан кавызында далайларын чаксы тынш кирип чыдар эриктиргени че-дир, Барпатардан Талды-Уулааны муруну чүтүгө чедир — караа чеп-дес дегелеринде он-он улуг бие-улустар коммунист чорутулганын амыл-ижин бүдүрүп туралар. Ол дегелеринин кырында бөгүн

хостуг киесип турар Май бирнин кыдыл туктары коммунизм тургу-зукчуларын чуртуун арын-шы-райын бөмбүрөктүн кырында дар-латтырган-даа, чаа амылдарын кедилг оруун шилип ап-лаа турар улустарга чүдөн-даа тода көргүзүп, социализмни тилеттирбес күчүзү база катап бадыткаар.

Коммунизмни материал-техник-тиг баазын тургузар буянныг хе-ректө уганган тургузукчу, чогаа-дыкчы амыл-ишке бистин чуртун улусу бурзуу шыкан, кижин бурзуу база-ла бодунун хей-ле үлүн кий-еринге чүтүрүп. Совет кижилер боттарынын амыл-херектеринин ужу-дузанын улам хандыр медегер билген тудум-на, бистин бургулар шиптешкенин улам дүргөн бо-лур, үлөгерлеп чугаалаарга, комму-низмни чырыктыгы белинге үнөр орууусу улам кызырлы, социалист-тиг экономиканы, ылангыя оон мураакчы, шиптирлел азыларын көдүрү талазы-биле коммунист партиянын сорулгалары дүргөн күсүстөгү. Мынчангаш партиянын Төл Комитетинин Май бирге Кыг-гырылганында чалыштыгы сөстөр бөгүн бургулар чорутууусу кий-гырып турар.

Совет Эвилелиниң амылчы чо-нары! Коммунизмни материал-тех-нист баазын тургузарыне бүгү күштү салынылар!

Бо чылгы Май бирни совет эр-темин болгаш техниканын чектел-линигинин чаа херечили — космос дегелерин кижинин эң баш-тай-ла хостуг үнөрин ботландыры-лынын чымыда демдегел турарын совет кижини бүтүрүп бөгүн сеткил ханышкын-биле, улуг өөрүшкү-би-ле сактып турар. Ол дээрге: социа-лизмни артык күштеринин чаа бадыткалы, Совет Эвилелин көтүр-дөң бек чыдагыч капитализм-ниң эрги, сайзырангай чурттары-дан каш катап дүргөн көдүрүшү үнөргөни бадыткалы болур-дур. Ол дээрге бистин партиясынын, Совет чазактын тайбын политика-зынын маргыш чок херечили-дир.

Улустарын тайбыннга кыжа-нып турар америк империалист-терин каргал. Муруну Вьетнамдан АНШ-тын чепсегини күштерин до-доруан үндөдөрүн мөгөд! деп, де-легейни амылчы чоннары кийги-рып турар бис.

Бо чылгы Май бирнин байырла-

лын чеди чылдын сөөлүг чылынын амылгы чымыда, көдөө амыл-агы-ны хөгжүдөр талазы-биле сонгаар-латтынмас сорулгаларын шиптир-лээриниң оруктарын айткан СЭКП ТК-нын март Пленумунун шиптир-лерин ботландырынын баштайгы чымыда демдегел турар бис.

Ам бистин Тыва республиканын амылчы чоннарынын күженишкени-нери чеди чылдын сөөлүг чылынын планнарын, СЭКП ТК-нын март Пленумунун шиптирлерин күсүс-лериңе уганган. Ол херекке Тыванын амыл-ишчилери база боттары-нын салышкынын кийер дээриниң ынангытыг барымдааны бар. Бо дугайын 1965 чылдын бирги кварталынын планнарын үлөт-пүрде болгаш көдөө амыл-агыды түнөлдери херечилиг турар.

Частык бо кайгамчык хүнүнүн артеинде бодуусту космос дегел-минде хостуг ужулуп чоруур маа-дыр-космонавт дег кылдыр болап ал-гаш, Төрөн чуртун барын тала-зында чөөн талазынче байырла-лын шимделгени кеткен хоорайтар-ны, суурларны, чаа туудуларны, колхозтар болгаш совхозтар шал-деринин чурмалын каш-ла минута иштинде көргөн дикж бис. Чогуна-нынчан коммунизм тургузукчу-ларын амыл-ижинин өндүрүлүшү, даартагы хүнүвүстүн мага-лынын улуг чоругарал-биле көөр, бодуустун коммунизмге ужудуш-кунуусту белинге болгаш дүргө-нинге мага ханган өөрүшкүнүң сет-кисин сөткүр бис.

Азия төвүнүн чери чылдан чыл-че, байырлаан байырлаче көзү-дүр-ле чартынып, чаажы орав. Бо чылдын Май биринге Совет Тыва Ленин ордени ханышкыг ужураш-кан. Сактырга, Майны бирини хү-нү бистин улам күш кирген, кө-зүдүр-ле чалыткаан черивисти эргелдип турган ышкан. Орденниг Тыванын маңы улам дүргөдөн, ишти холлары улам дымдаан, угаан-бодалы улам баян.

Коммунизмни эрес-маадырлыг тургузукчу, тайбын дээр база оран-делегейге бүгү кижилериниң акынын кежиг дээр маадырлыг демселчиги — улуг совет улусна адылар!

Ленинниг тургусканы, Совет Эви-лелиниң адыларыг Коммунист пар-тиясы дегелерин!

БАЙЫРЛАЛГА КҮШ-АЖЫЛЧЫ БЕЛЕКТЕР УШ КЫЗЫЛ ТУКТУГ

ЧАДААНА: (БИСТИН КОРР.) Чөөн-Хемчик районун үлөтүр комбинатының коллектив май мурунун күш-ажылчы ээлчеге киришкен, апрельде пла-нын күсүсдир дугайында берген сөзүн ээлеп, делегей-ниң амылчы чоннарының байырлалына төлөтпүг бе-лек-биле ужурашкан. Апрельде бугулар планы: ни-ти продукцияны 109,1 бараанын продукцияны 118,7, амылдар-хандырылганы 100 хуу күсүстөгүн.

Чылдын бирги кварталында бо коллектив нити про-дукция бүдүрүлгө планын 105, бараанын продук-цияны 117, күш-ажылдын бугурунчуу белидерин-ниң 104, орулгаларын 112 хуу күсүстөгү, республи-каның үлөтүр комбинаттарынын аразында социалист-тиг чарыштын бирги черин чаалап алган.

Байырлаалың бүдүрүлгө бо коллектив СЭКП об-комунун болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүл-елиниң база үлөтүр черлериниң профсоюз об-комунуң, Чөөн-Хемчик партия райкомунуң, райкүс-комунуң шилчир кызыл туктарын тыыскаан. Оон-биле кады олар үлөтүр черлеринин профсоюз об-комунун хуудул бижини, 500 рубльдин шаңалын база алганнар. Бүдүрүлгөниң мураакчылары 33 кидиге ком-бинаттың дирекциясының дуаалы-биле акша шаңа-лын берген.

Белик шаңалды салбас дээр улам күженишкени-ниң, чангыс эп-сеткилдег амылдарын шилчир кызыл туктарын хуудул алырга бараан болдурган митинг-ге комбинаттың директору эш В. Цагелба коллективтиң мурундан меделгезин.

«УЛУСТАР АРАЗЫНГА
ТАЙБЫННЫ БЫЖЫГЛААРЫ
ДЭЭШ» ДЕЛЕГЕЙНИН ЛЕНИНЧИ
ШАҢНАЛДАР КОМИТЕДИНДЕ

«Улустар аразында тайбынны бы-жыглар дээр» делегейниң Ленин-чи шаңналдарын тысыр дугайында кирген саналдарын көргөн болгаш бо айттыргын талазы-биле шиптирлел хуудул алган.

Комитет 1964 чылда делегейниң Ленинчи шаңналдарын тысыр дугайында кирген саналдарын көргөн болгаш бо айттыргын талазы-биле шиптирлел хуудул алган.

Делегейниң Ленинчи шаңналда-рын тысыр дугайында Комитеттин доктаалын моон алаанда парлаан.

1964 ЧЫЛДА «УЛУСТАР
АРАЗЫНГА ТАЙБЫННЫ
БЫЖЫГЛААРЫ ДЭЭШ»
ДЕЛЕГЕЙНИН ЛЕНИНЧИ
ШАҢНАЛДАРЫН ТЫПСЫР
ДУГАЙЫНДА

«Улустар аразында тайбынны бы-жыглар дээр» делегейниң Ленин-чи шаңналдар талазы-биле Комитеттин доктаалы

Тайбынны камгалаар болгаш бы-жыглар дээр демселдин херекте шыларалгай ачы-хагылаары дээр «Улустар аразында тайбынны бы-жыглар дээр» делегейниң Ленин-чи шаңналдарын тысыр болза:

Аруна Асаф Алиге — хей-ниити амылчы (Индия Республика);

Рафаэль Альбертиге — шүлүкчү (Испания);

Каору Отага — хей-ниити амыл-чы (Япония);

Гордон Шафферге — хей-ниити амылчы (Англия);

Москва. 1965 чылдын апрель 23.

Майнын бирде

Хүннээрэктең чылгы, чырык, Хүдүмүрүн, хөгүт, ырлыг, Часты болгаш найралдын Чалыганан чыскаал-хүнү —

Байырлаала,
Майнын бирде
Баш-лаа белик,
Базын дегем,
Марш ыраг,
Базын ор бис.

Хүннээрэктең чуртувуста,
Хүрө-ызыл арыннарда
Күзүл-сорул, Күзүл-сорул,
Хүн дег чаагай чайыналган

Байырлаала,
Майнын бирде
Чектериниг,
Чергелешкен,
Магаданыг,
Базын ор бис.

Делегейде хосталга дээр
Депшигелгел өнүктөр дээр,
Киниге, Вьетнам, Куба дээштин
Холуусту суууп алган,

Байырлаала,
Майнын бирде
Тайбын болгаш
Найрал дээр,
Хөрөк дегем,
Хөгүт ыраг,
Магдал шыкан
Базын ор бис.

Л. ЧАДАМБА.

ССРЭ-ниң Камгалал Министриниң ДУЖААЛЫ

1965 чылдын Май 1.

№ 114

Москва хоорай.

Эштер солдаттар болгаш матростар, сержантылар болгаш старшиналар!

Эштер офицерлер, генералдар болгаш адмиралдар! Бөгүн совет улус болгаш оон эрес-маадырлыг Чепсек-тик Күштери Май бирин — делегейни амылчы чоннары-нын эп-сеткил каттыштырылганын хүнү, бүгү чурт-тарын амылчы чоннарынын чангыс эвинин болгаш акы-дунма бозуунуң хүнү байырлап турар.

Бо чырыктыг байырладал коммунист нитилелди тургузарынын оруу-биле бүдүрүлгел бар чоруп бистин улуг Төрөн чуртувус бодунун күжүнүн чектелеш-кенин байдалында демдегел турар-дыр. Хоорайлар-нын болгаш көдөдөн амыл-ишчилеринин күш-ажылчы чедилешкенин дугайында өөрүнчү меделер фабри-калардан, заводтардан, колхозтар болгаш совхозтар шалдеринден хүн бүрү көзүп турар. «Восход-2» дээр космос корабланын чыггээр чүве чок ужудушкуну болгаш космос оортан кижинин бир-ле дугайында үнө-гени бистин экономикастын, эртемистиң болгаш техникастын хөгжүлгөсүндө чаа тилеге болган.

Бо чылгы Май бирин кайгамчыктыг бозуушкунуң — Совет Эвилелиниң тилеттирбес күчүнүн, социалист нитилел болгаш күрүңе тургузуунун артык күштеринин көргүскөн Ала-чурттуң Улуг дайымыга бистин тиле-генин чээрби чылынын бүдүрүлгө байырлап турар-дыр.

Социалист дем кадыгалынын чурттарынын амыл-чы чоннары чаа амылдарды тургузарынын орунда ССРЭ-нин улустары-биле чангыс ай олуруда чоруп орав. Делегейниң социалист системаны бодунун ту-руштарын улам-на быжылап турар.

Совет Эвилели акы-дунма социалист чурттар-биле болгаш тайбынга ынакшылыг өскө-лаа күрүлөр-биле кады улустар аразында тайбынны болгаш кады амылдарынын политиказын чайгыш чок шыны-биле чорудуп, маргаладыг айтыргаларын чугаа-ла-жышкынын аргазы-биле шиптирлээр дээр деми-сегип турар. Тайбынга ынакшылыг ол политика оран делегейни бүгү-ле депшигелгел кижилерине чок бол-гаш билдиргир.

ССРЭ-НИН КАМГАЛАЛ МИНИСТРИ, СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИН МАРШАЛЫ
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

БАРЫН-ХЕМЧИКТИҢ ХОВУЛАРЫНДА

Барын-Хемчик районун ховула-рында чаксы амыл-иш хайныкан. «Шекпээр» совхозтун ишчилери 1316 га черин алдартан. 3192 га шөлүдү шыгын базырган, 570 га черин суг-гарган.

Ол-ла совхозтун Аянгагы салбы-рында 57 механизатор 16 трактор-биле дүн-хүн чок ийн ээлчегелг амылдап турар.

Ол салбыр апрель 28-те чажып киришкен. О. Эник-оолдун эвенузу баштайгы хүн 83 га черге кызыл-тасты, дашкан.

«Барын» совхозтун салбырлар-ын аразында чарыштын тилекчи-зи — Аскы-Барлыг болган. Оон

шөлдеринде 467 га чер алдарттын-ган, шык базырышкын доозулган. Салбыр чажып эгелзеп. «Больше-вик» колхозтун механизаторлары мунга черини шыгын базырган. М. Хомушкун 107 га черин илгир-тээш, колхозтун мураакчызы бол-

ган. Сугтарыла шалыктын чоруп-рель 25-те чажылганын организа-с-тыг эгелзеп, 100 га шөлге кызыл-тасты тараан.

Районун таражылары чаксы та-рылганын белик денелде кыска хуу-саада доозар дээр чарышты калбар-кан.

Сугтарыла шалыктын чоруп-рель 25-те чажылганын организа-с-тыг эгелзеп, 100 га шөлге кызыл-тасты тараан.

Районун таражылары чаксы та-рылганын белик денелде кыска хуу-саада доозар дээр чарышты калбар-кан.

Сугтарыла шалыктын чоруп-рель 25-те чажылганын организа-с-тыг эгелзеп, 100 га шөлге кызыл-тасты тараан.

Районун таражылары чаксы та-рылганын белик денелде кыска хуу-саада доозар дээр чарышты калбар-кан.

Сугтарыла шалыктын чоруп-рель 25-те чажылганын организа-с-тыг эгелзеп, 100 га шөлге кызыл-тасты тараан.

Районун таражылары чаксы та-рылганын белик денелде кыска хуу-саада доозар дээр чарышты калбар-кан.

Сугтарыла шалыктын чоруп-рель 25-те чажылганын организа-с-тыг эгелзеп, 100 га шөлге кызыл-тасты тараан.

Районун таражылары чаксы та-рылганын белик денелде кыска хуу-саада доозар дээр чарышты калбар-кан.

Өөрүшкүгө улаштыр өөрүшкү

ТЭЭЛИ. (ТЕЛЕФОН-БИЛЕ) СЭКП Бай-Тайга районунун бир-га секретары эш Кмыл-оол бистин корреспон-дентив-биле беседа дараазында өөрүшкү-чедизини демдегеле: Май байырлалында турса-кааткан чаксы амылдар

районун шалдеринде калбарган. «Тээлиниң» «Мурнакчынык» тара-жылары, механизаторла-ры дүүн үрзүн чажыл-газанын организаствыг, бир дегини кирген. «Тээли» совхозтун му-раакчы механизаторла-ры эштер Саал, Достав-оол, Ыдыскал хүнде 11 га чер алдартып турар. «Мурнакчыда» Кырал-биле Хертек шалык-чарык олурунда. Ө-өрүшкүгө өөрүшкүнүң улашканын чон демде-леп турар.

Дүүнүгү хүнде чедир районун амыл-агыла-ры 1603 га чери илгир-тээш, 1815 га шөлүдү алдараан, 1212 гектар-ны сугаарган. Сугаары-лаа 41 кижиге хаара тут-тунган.

Дүүнүгү хүнде чедир районун амыл-агыла-ры 1603 га чери илгир-тээш, 1815 га шөлүдү алдараан, 1212 гектар-ны сугаарган. Сугаары-лаа 41 кижиге хаара тут-тунган.

Таңдыжыларның улуг тиелелгези

Районун колхозтарын, совхозтарын фермалар-нын амыл-ишчилери күрүңге чартык чылда суг садарынын планын апрель 28-те 100,1 хуу күсүстөгү-нүн, боттарынын аргаларын санап көргөш, чылдын баштайгы чартыгында 500 тоннадан эвээр эвес

сугту немей садарын дүүн СЭКП обкомунга болгаш республиканың Министрлер Чөвүлелине рапорттаан. Чеди чылдын сөөлүг чылда социалист хуудал-гелерин бүгү көргүзүлгө аайы-биле хуудаса бетинде күсүсдирин таңдыжылар хуудалгенин.

Шахтерларның белээ

Элегес шахта эргелелиниң «Кызыл Хавак» шахтазынын дагыжылары амылчы чоннарынын эп-сеткил кат-тыштырылганын хүнү—Май 1-ге чаз белектерин ужуражыр дээр.

күш-ажылчы ээлчеге тургаш, эки көргүзүлгө кирген болганнар. Хөмүр-лаш казып үндүрүшкүлери эш-лериңиз унуткан комму-нист күш-ажылдын бригаданы ал-

Делегейниң амылчы чоннарынын эп-сеткил каттыштырылганын хүнү, бүгү чурттарын амылчы чоннарынын чангыс эвинин болгаш акы-дунмалышкы чоруунуң хүнү—Май 1-зи делгerezин!

БЫЖЫГ ТАЙБЫНҢЫҢ КҮШ-АЖЫЛДЫҢ

Частың байырлалыңа күш-ажылчы белек

Танды районунун көзгө ажыл-агыйынын ажил-ишчилери частың байырлалын күш-ажылчы чедикшилер-биле болгаш омак-хогуг байдал-биле уткуп турар. Районун колхозтарынын болгаш совхозтарынын сүт-бараан фермаларынын ажил-адакчылары СЭКП ТК-ның март Пленумунун шийтпирлеринге харым кылдыр күрүнө сүт садарынын чартык чыл планын Майның 1-нин байырлалына чедир күсөдип алган. Күрүнө Тандынын малчынарынын 1600 тонна чыгып сүтү, 300 тонна ажит элти алган.

Бо хүнерде «Революцияның чалбыжы» колхозун, «Межегей» совхозун сүт-бараан фермаларынын ажилдакчылары эң дөре күш-ажылчы тилдегелерин чедип алган. Олар В. И. Ленинни төрүтүнгенинден бээр 95 чыл болганынын хүнүгө уткуштур сүт садарынын чартык чыл планын күсөдипкенин рапорттаган.

Бо айларда күрүнө сүт садары өрткөн чылдың ол-ла үезиндегенин фермаларда ийи катеп көвүдөн. Ол болза күш-ажылчы организастынын, саар инектерин ажаалда-адын болгаш чегерилегиин ажилдакчы-биле тайылбырлааттар. Кышкы үеде барык-ла бүгү фермаларга ситен, силос, сакадан аңгыда, тодуксаалдыг чегин, микрореагенттер-биле холдан чегинер, чыгыкчан сүтүгү маалга берип турган. Оң ачы-аңгыда кыжын инек бүрүздөн хүнде чартык пуд сүтү саап алып аргалыг болган.

«Элегес» совхозта Клара Долзат,

Анна Донгак, «Межегей» совхозта Зинаида Карташева, Зинаида Родко, «Революциянын чалбыжы» колхозта Анна Карлюк, Клара Чооду болгаш оон-даа өске саанчыларын районун муракчылары деп чоргаарал-биле адап турар бис.

Байырлалды бо хүнеринде «Революциянын чалбыжы» колхозта Иван Сафонов, «Коммунизмни херел» колхозта Монгуш Достак, «Межегей» совхозта Оин Тукел-оол олар деп, чус хойдан-на 110—123 хураганни алгылаан кайгачык кызмаккай ажилдыг хойжуларын ынаал ададайг базар аргавис чок.

Районун механизаторлары майның 5-ке чедир хөрүнүгү чаксы тарылгага бүрүн белектээр, эрте чажып тарым тарга култураларын чус муң гектар чыгып шөлө 7—10 ажил хүнеринде тарып доозар дээш бүгү күштерин салып ажилдап турар. Частың байдалы берге, сооксуулар болза-даа, чер чарымчынынга, илтирээшкениге ажил норманын бугун чартык, ийи катеп ажит күсөдип турар механизаторлар бар. Оң чижээне «Межегей» совхозта П. Пикало, О. Кошкар-оол, дуржула станицалында И. Данилов, Н. Шадулов, «Тиледеге» совхозта М. Сотта, М. Олзай-оол болгаш өске-даа хой-хөй өштерин адап болур. Оларның ажилы чүтлө сан талазы-биле эвес, шынар талазы-биле база ыгылап турар. Чер ажилының шак мындыг мастерлер дүжүтү бедирерин үлгер-чижээ көргүзүп келген.

Партия, профивелде организасты-лары, ажил-агыйларын удуруткучулары механизаторларын ажилда-арыга таарымчалыг байдалды тургузуп бээр дээш сагыш салымшы-нын күштедирген. Шүптү колхозтарда болгаш совхозтарда хову тур-лагарынын оран-савазын септөөн, чутайлаан болгаш шимээр. Трактор-хову бригадаларында механизаторлар ээчегден келгеш, чунар бажыкчал алып, шакмат, шакки ойнаар, радио ындаар, чаа солун номчуур аргааралыг. Столовалар ажилдап турар.

Болжостарын, совхозтарын партия организастылары бо хүнерде боттарынын масса-политиктиг ажилдарын хову бригадаларынче болгаш мал ажилынын фермаларынче угландырган. Хой-хөй бригадаларда партия база партия-комсомол бөлүктери чаксы тарылга үезинде ажилдаар бүгү күштерин салып ажилдап турар. Частың байдалы берге, сооксуулар болза-даа, чер чарымчынынга, илтирээшкениге ажил норманын бугун чартык, ийи катеп ажит күсөдип турар механизаторлар бар. Оң чижээне «Межегей» совхозта П. Пикало, О. Кошкар-оол, дуржула станицалында И. Данилов, Н. Шадулов, «Тиледеге» совхозта М. Сотта, М. Олзай-оол болгаш өске-даа хой-хөй өштерин адап болур. Оларның ажилы чүтлө сан талазы-биле эвес, шынар талазы-биле база ыгылап турар. Чер ажилының шак мындыг мастерлер дүжүтү бедирерин үлгер-чижээ көргүзүп келген.

Партия, профивелде организасты-

Иаа-Хем районун «Октябрь 14 чылы» колхозунун тараа шөлдериңе чаксы хову ажилдарынын түлүктүг үези. Механизатор бүрүзү-ле ээлчег нормазын 120 хуу күсөдипкенин хүлээлгезин алган.

ЧУРУНТА: Тракторист Петр Салчак биле сепшич Виктор Кудер-оол оларның чаштырылга агрегаты.

Фотоз С. Феоктистову.

„Шүптүзү—чаңгызы, чаңгызы—шүптүзү дээш“

Чедир чылдың сөөлүгү чылыны соругаларын хуусаа бетинде күсөдүр дээш бүгү улустун калбарган социалист чарыжында бистин Ак-Даш ферманынын саанчылары база чыдып калбаан. Олар кижилер бүрүзү-ле хуузаларын алгылаан. Ферма интирээш-биле бо чылын инек бүрүздөн 1700 кг сүтү сөвүдү, а бистин «Сүт-Хал» совхозта чыдаа ортумак саала 700—800 килограммдан ашпай келген болгай. Мен боумга быжылган инектеринин бирээзинден-не 1950 кг сүт саар деп хүлээлге алган мен.

Мындыг бедик хүлээлгени дидини-биле алганын аңаа хөөрээшкен эвес, херге кырыга күсөдүреринин барымдаасы бар. Бирги кварталда бистин ферма инек бүрүздөн 460 кг сүт сагган, азы совхозта инти ортумак сааладан 170 кг ажит болган. Оң итинде инек сагганын 798 кг. Мурунда бистин ситменталь ук-саалыг инектеринс багай ажаалда, чегерилге турган болза, инек ажит эвес аларган. Ферманын утку-ажылдагы кирген, силос, эеленка-биле чегерилге туку-селен, чом курлавыры ам-даа бар. Ынчангаш инектер ситменталь күш ажит, бээр сүт көвүдөн. Оң-биле кады саанчыларын ажилга мергежили, харымсааламын белдиз. Олар «Шүптүзү—чаңгызы дээш, чаңгызы—шүптүзү дээш» деп принциптуу ажилдап турарлар.

Бистин ажилымыска бо чылын кончуг өөрчүгүт, деп-шылелгит чүве болза, март айдаа бээр электри саала-га киргенинс болур. Мындыг саалада боттарыныс өө-

ренсип, инектеринс-даа чачыгып бар чылдар. Мурунда бир саанчы-ла оң ажит инекти хол-биле саап турган болза, ам 28—30 хире инек бир кижиге оонажып, саанчыларын чалбыжы хосталып, ажилдыг бугуручу-чуу бедип турар.

Чайгы оларга кирген соонда инектер улам сүттенер болгай. Ынчангаш мези хүлээлгенин хөй кезин ийиңи кварталда күсөдүрер дээр деп болзаар мен.

Эрткен чылын Танды районда «Элегес» совхозтун саанчысы К. Долзат инек бүрүздөн 2304 кг сүт сагган, саанчыларын чарыжыга бирги черин ээлгиз. Оң кижигүрү болбайн аан, ыңчалда-даа оңу республика-га сүт сааладынын эң ыңыкы көргүзүп болуп аргар дээр болза, шын эвес деп болзаар мен. Бо чылын оңу дикаа хөй саанчылар чаштыр ужурул.

Бистин ферманын байлалында оңу чаштырынын аргавис чөрлө бар. Электри саалага киргени-биле хол-баштыр инектерин сүтү байталгы үеде бичик тыртыла-ла-даа, бирги кварталда түнөөлгөн алгаш, чайгы, күсүк оларларда сүт улам нежежерин сайап, көөргө, инек бүрүздөн чыдаа сааладыны 2000—2500 кг, харым-лаа 3000 кг чедирин болурун аргавис бар деп болзаар мен. Шак ыңыг көргүзүп дээш демиселче республиканын саанчыларын кыйгардым.

О. ШОРТАК,
«Сүт-Хал» совхозтун Бора-Тайга салбырынның саанчысы.

ТУГУВУСТУ САЛБАС БИС

Бистин Бай-Тайга район эрги де-вискари-биле катеп тургустунган-нында бээр үр болбаан. Районун колхозтары болгаш «Тээли» совхозу мал кыштагладышынын чедикши-нинин эртирлэп, малдың хорамча-зын дыка ээзөжеткен болгаш төрүтү малдан чаш төл алырынны хуузуу бедиткен. Оң-биле кады малдың продуктууун кышкы үеде бедидип, 1965 чылдың бирги кварталында күрүнө сүт, эт садарынын план-нарын ажит күсөдип шыдаан.

Оң түнөөлгө СЭКП обкомунун, республиканын Министрлер Чөвүдө-линин болгаш облусу-бүдүлгө-лүнүн шийтпир Кызыл туугун 500 рубль акша шаңналы-биле кады бистин

районга тымыскамы кончуг өөрчү-чүгүт.

Районун малчынарынын бо чедикши-нинин мези күш-ажылчы утуг-хууу база кирип турар деп бо-лаар мен. Совхозта №1 салбыры-нын хой малыныс оолдасканын аажок тукутуп турда, хойжуларын мурунга мындыг соруга салдым-ган турган: Май 1-нин байырлалы-га күш-ажылчы белектерлг ужу-ракчылар, чаш хураган бүрүзүн ме-ли камгалап алып. Хойжулар ол сө-зүгү эелер шыдаан-даа. Козан бүрү-зүнде чаш хураганар менди алдым-ган. Мези коданымда төрөөн 218 хойдан 233 хураганны алдым.

Бо чылын мези хүлээлгем мин-

Боттарының хостуг шактарында

Бирги кварталдын түнөөлгө Кызыл тукут алган чорук бистини улам сорук кырып турар. Ынчалда-даа аңаа оожурап болбас, ол дээрге улам эки ажилдаарын, Төрөөн чурт-ка хой дукту, сүтү, эртин бээрин бистен негеп турар. Ынчангаш ол чаалап алган туугушту кымыда-аа алыспас дээш моон сонгаар дымын туттунары, харымсааламын бедидер негетинин турар. Малдын ам неже-жир чаш төлүн бүрүн камгалап алы-ры-биле чегерелештир хой кыргыла-зынга ык белектерини, грам-даа дукту черге кайбай ажаап алыры—бистин хойжуларын соругазын ол.

С. МУКАЙЛЫ,
«Тээли» совхозтун хойжуу.

Улуг-Хем районун «Күш-ажыл-дын хостуг» колхозтун Кожайда сүт-бараан ферманынын муракчы саанчылары Санч Кок-мыс биле Тамара Кок-мыс нешикер ботта-рын хостуг шагында солун номчул оларын.

ЧУРУНТА: Кожайда сүт-бараан ферманынын муракчы саанчылары Санч Кок-мыс биле Тамара Кок-мыс нешикер ботта-рын хостуг шагында солун номчул оларын.

Фотоз С. Феоктистову.

Оназагай час

ССРЭ-нин улус ажил-агыйн хөгжүдериңиң чеди чыл планынын сөө-лүгү чылынын бо чазы улуг болушкунунын чазы болган. Ыаангы көдөз ажил-агыйнын ажилдакчылары бистер бо часты оназагай болушкуну чазы деп санап турар бис. Чүге дие, СЭКП ТК-ның март Пленуму көдөз ажил-агыйны улам ыңай хөгжүдериңиң сонгаарлаттыныс соругаларын чугаалажып, чугула шийтпирлерин үндүргөн. Оон соон дарый СЭКП-нин Төп Комитеди болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүдөли көдөз ажил-агый продуктуларын салып алырынны база бугурурун дугайында, колхозтардан тыртар омак-ажык үндүрүшүн дугайында канчаар-даа аажок өөрчүгүт, чугула доктааларын, чарыктарын үндүргөн болгай. Ол чорук көдөз ажил-агыйн бүгү кижилери бистерин күш-ажылчы чедикши-нерге улам-на сорук кириген.

Бо чылын бистин совхозтун ажил-ишчилеринин мурунда моон мурундагы чыдаардан арык утуг соругалаар, хөй кылар ажилдар сал-дыган. Ол дээрде партия Төп Комитетинин март Пленумунун шийтпир-лериниң бастагы бүгү колхозчуларынга, совхозтарынын ажилдакчыла-рынга, тускай эргеништеринге болгаш көдөз ажил-агыйн бүгү ажил-дакчыларыга үндүргөн кыйгытымыска хүлээлгелерини күсөдүр дээш каягындан арык эки ажилдакчыныс болур.

ХОВУНУҢ АЯЛГАЗЫ

Кара дөвис кылдыр аңдарып каан, ужу ба-рык көзүлбөс делгем шөлдөр оруктун ийи та-лазында караннадыр эртин, чер чарган тракторларын таала-чактүг үнү ырактан-на аялгалыг аңгылап кээп турган. Ол болза Каз-Хеминин механизаторлары чаксы хову ажилы шалымшын чорудуп турары ол.

Баштай ужурашкан кижилеринс «Октябрь 14 чылы» колхозтун ишчилери ол. Муруну чүкчө чаттылып баткан шөлдө үнү трактор соң-угу-мурчт чаржып чоруп олур. Кайызынча-даа соонда ийи селдэа коңша, а оларын кы-рында чажыкчалар ту-рупкан, үренини ден-дески чажып, чай чок ажилдап чордур. Ын-чангаш олар үренин сөөрткө машинамын че-де конуп келгенин бени эскерсейн барганар. Селдэа сөөрткө «Беларусь» трактор аңдарган шөлдүгү кыдымга док-таай бергенде, челе бер-двис. Оларын кызыл-тас үрениниң чашты-рылганын баштай кир-ген беш агрегаттын би-рээзинин башчыныс Виктор Салчак, оон чаш-тырыкчыны Виктор Ку-дер-оол дээр болду. Ура-нин чажыкчалыг олар муруну хун орайтадыр эгелесе-даа, хүнде нор-мызын 20 га ажи-рыккан. Чедир-Пашта бо бригадалың кежигүне-ри шик бажырышкы-нын бүрүн дооскаш, 1500 га шөлө үренин чажарынче кирген ол.

Оларын ажилдап турары шынап-ла кай-гачык. Тракторларын шүптүзү дун-хун ди-руп олур. Кайызынча-даа соонда ийи селдэа коңша, а оларын кы-рында чажыкчалар ту-рупкан, үренини ден-дески чажып, чай чок ажилдап чордур. Ын-чангаш олар үренин сөөрткө машинамын че-де конуп келгенин бени эскерсейн барганар. Селдэа сөөрткө «Беларусь» трактор аңдарган шөлдүгү кыдымга док-таай бергенде, челе бер-двис. Оларын кызыл-тас үрениниң чашты-рылганын баштай кир-ген беш агрегаттын би-рээзинин башчыныс Виктор Салчак, оон чаш-тырыкчыны Виктор Ку-дер-оол дээр болду. Ура-нин чажыкчалыг олар муруну хун орайтадыр эгелесе-даа, хүнде нор-мызын 20 га ажи-рыккан. Чедир-Пашта бо бригадалың кежигүне-ри шик бажырышкы-нын бүрүн дооскаш, 1500 га шөлө үренин чажарынче кирген ол.

Оларын ажилдап турары шынап-ла кай-гачык. Тракторларын шүптүзү дун-хун ди-руп олур. Кайызынча-даа соонда ийи селдэа коңша, а оларын кы-рында чажыкчалар ту-рупкан, үренини ден-дески чажып, чай чок ажилдап чордур. Ын-чангаш олар үренин сөөрткө машинамын че-де конуп келгенин бени эскерсейн барганар. Селдэа сөөрткө «Беларусь» трактор аңдарган шөлдүгү кыдымга док-таай бергенде, челе бер-двис. Оларын кызыл-тас үрениниң чашты-рылганын баштай кир-ген беш агрегаттын би-рээзинин башчыныс Виктор Салчак, оон чаш-тырыкчыны Виктор Ку-дер-оол дээр болду. Ура-нин чажыкчалыг олар муруну хун орайтадыр эгелесе-даа, хүнде нор-мызын 20 га ажи-рыккан. Чедир-Пашта бо бригадалың кежигүне-ри шик бажырышкы-нын бүрүн дооскаш, 1500 га шөлө үренин чажарынче кирген ол.

Чазы бедигээштин баары-биле чатпып ко-руткан ховуке делгем тракторист холун чада туруп айткан:

— Бедик дүжүт дээш демиселче бистин меза-инизаторларынс тараа-жыларынс кирген бо-лур. Чамыкта агаар-бойдуштун таарымча чок байдалы турзажок чаксы барымдаалан кылар.

Чазы бедигээштин баары-биле чатпып ко-руткан ховуке делгем тракторист холун чада туруп айткан:

— Бедик дүжүт дээш демиселче бистин меза-инизаторларынс тараа-жыларынс кирген бо-лур. Чамыкта агаар-бойдуштун таарымча чок байдалы турзажок чаксы барымдаалан кылар.

Б. ДОРОШИН,
Улуг-Хем районун «УТКА 25 чылы» совхозтун кол агроному.

Чазы бедигээштин баары-биле чатпып ко-руткан ховуке делгем тракторист холун чада туруп айткан:

— Бедик дүжүт дээш демиселче бистин меза-инизаторларынс тараа-жыларынс кирген бо-лур. Чамыкта агаар-бойдуштун таарымча чок байдалы турзажок чаксы барымдаалан кылар.

Аас-кежиктиг хүлүмзүрүлөр

Чылдың эки үезиниң эгези — час бистин ара-выста, бисти өөртүгү, чоргаар базып тур. Оң ба-зышкынын доктаадыттар күш чок, ол бодунун чаныш-сыныш чок базымы-биле тура дүшөйи бурнгаарал-ла турар. Частың хуну бисти өөр-түр, бистин кырымысче бодуну ачылгы тере-ли чажып тур. Частың хуну бодуну чылымы-биле, бодуну амырал хайныктырыкчы херели-биле амытанарын өөртүп, унуштерин оттуруп тур.

Частың болгаш тайбынның байырламы, бүгү де-легейин ажилчы чоннарынның эл-сеткил кат-тыштырылганын хуну кылыр.

Май бирини хунуңе Владимир Ильич аажок ынак чоран. Келир үеи күзеп бодавышаан, ол кайгамчык чаагай тулмузуртур чоран. Бис оң күсөдериң-даа, хүлүмзүрүң-даа утпас бис. Дөртен алды чыл мурунда, 1919 чылдың Май бирде Владимир Ильич Ленин Москваның Кы-зыл шөлүгө чүве чугаалаан. Оң чоотунга би-чир уругулар турган. Ильич оларже айткан, ре-волюшчуларын ажил-херектеринин болгаш олар-нын таарымчан котаралдарынын үр-түнөөлүн олар долу хемчөөлүн-биле ажилдаар дээрин ол чугаалаан.

Частың болгаш тайбынның байырламы, бүгү де-легейин ажилчы чоннарынның эл-сеткил кат-тыштырылганын хуну кылыр.

Май бирини хунуңе Владимир Ильич аажок ынак чоран. Келир үеи күзеп бодавышаан, ол кайгамчык чаагай тулмузуртур чоран. Бис оң күсөдериң-даа, хүлүмзүрүң-даа утпас бис. Дөртен алды чыл мурунда, 1919 чылдың Май бирде Владимир Ильич Ленин Москваның Кы-зыл шөлүгө чүве чугаалаан. Оң чоотунга би-чир уругулар турган. Ильич оларже айткан, ре-волюшчуларын ажил-херектеринин болгаш олар-нын таарымчан котаралдарынын үр-түнөөлүн олар долу хемчөөлүн-биле ажилдаар дээрин ол чугаалаан.

Час, бистин чазымыс магалыг-ла! Ол ышак кижиге төрөгетениңиң чазы—соци-ализм ам бистин чер бөмбүрээзисте тилеги-лелгит базым-биле чоруп тур. Оң херели, частың каан чырык хуну дег, кижилерин септеди, өөрүшкү-гү хайныктырып, чогаалдыганын сорук кирип тур. Социализмни херели кижиге төрөгетениңиң чаагай келир үезинче, коммунизмге орукту чы-рыктылап тур.

Кижиниң хөөнү экиде, сеткил-сагыш өөрээ-не ыааыла хүлүмзүрүр. А бөгүн, Май бирини хүнүнде, бистерин кижиге бүрүсү хүлүмзүрүр, эш-өөрүнү, өнүктериниң хүнге херелденген аас-кежиктиг хүлүмзүрүрүн көрүп турар. Бистин чер бөмбүрээзисте миллион-миллион кижилер-ниң арынырыга хүлүмзүрүт херелденер. Ол хүлүмзүрүгүн херелин чеден бешки Май бир—

Частың болгаш тайбынның байырламы, бүгү де-легейин ажилчы чоннарынның эл-сеткил кат-тыштырылганын хуну кылыр.

Май бирини хунуңе Владимир Ильич аажок ынак чоран. Келир үеи күзеп бодавышаан, ол кайгамчык чаагай тулмузуртур чоран. Бис оң күсөдериң-даа, хүлүмзүрүң-даа утпас бис. Дөртен алды чыл мурунда, 1919 чылдың Май бирде Владимир Ильич Ленин Москваның Кы-зыл шөлүгө чүве чугаалаан. Оң чоотунга би-чир уругулар турган. Ильич оларже айткан, ре-волюшчуларын ажил-херектеринин болгаш олар-нын таарымчан котаралдарынын үр-түнөөлүн олар долу хемчөөлүн-биле ажилдаар дээрин ол чугаалаан.

Частың болгаш тайбынның байырламы, бүгү де-легейин ажилчы чоннарынның эл-сеткил кат-тыштырылганын хуну кылыр.

Май бирини хунуңе Владимир Ильич аажок ынак чоран. Келир үеи күзеп бодавышаан, ол кайгамчык чаагай тулмузуртур чоран. Бис оң күсөдериң-даа, хүлүмзүрүң-даа утпас бис. Дөртен алды чыл мурунда, 1919 чылдың Май бирде Владимир Ильич Ленин Москваның Кы-зыл шөлүгө чүве чугаалаан. Оң чоотунга би-чир уругулар турган. Ильич оларже айткан, ре-волюшчуларын ажил-херектеринин болгаш олар-нын таарымчан котаралдарынын үр-түнөөлүн олар долу хемчөөлүн-биле ажилдаар дээрин ол чугаалаан.

ийен! Тандынын болгаш Каз-Хемини тараажы-лары, Чаа-Холдун болгаш Барлыктың механизаторлары, силерин дугайыңары Ленинниң чу-гаалап турганы ол ышакы!

Чаксы хун чыдаа чегерер деп чүвени бил-геш, Тыванын тараажылары чаксы хову ажилда-рын бөгүн байырлалдын шактарында-даа сорук киришкени-биле чорудуп турар. Чөөн-Хемниң районун «Чыраа-Бакы» совхозтун тараажыла-ры чаксы хову ажилдарын эки куженишкенин чорудуп, Май бирге күш-ажылчы белекти ба-раалтадып турар. Каз-Хем районун «Бурнулар» колхозунун механизаторлары Федор Миков биле Салчак Бүрүштү бедик дүжүт дээш демиселге күш-ажылдыг бугуу үлгелерин көргүзүп, байыр-лалды чоргааралды өөрүшкү-биле уткаанар.

Май бирини байырлалында Тыванын мал-чынары боттарынын ажилынын эки түнөөл-дүн Төрөөн туртугун чаксы чек белектер кыл-дыр бараалтадып турар. «Межегей» совхозтун ажил-ишчилери сүт садарынын чартык чыл пла-нын хуусаа бетинде Май бирге алдар кылдыр күсөдүрер, рапорттаанар. «Сүт-Хал» совхозтун Ак-Даш ферманынын саанчыны Олар Шортка бирги кварталда саап турар инектеринин би-розинден-не 798 килограмм сүтү сагган, чыл дү-гүзүндө бир инектен 2 муң ырак ажит кыло-

КЫЗЫЛДЫҢ ААЛЧЫЛАРЫ

Моол Арат Республиканың аныктар төлөөлөрү май 1-ин байырдалын эрттеринге киришпеш, Тываның комсомол уюмдарынын аныктыгы-биле тааныжар дээш Кызылда чедип келген.

Делегациянын составында МАР-нын Революстуг Аныктар Эвилелинин Зав-

хан аймак комитетинин бирги секретары Цэвэгмидин Аюурзана, МАР-нын Революстуг Аныктар Эвилелинин Баян-Уулин суму комитетинин секретары Зааны Дэмчиг болгаш Уластай хоорайнык үлөтүр артелинин ажалдакчызы Хандажан Маам олар кирип турар.

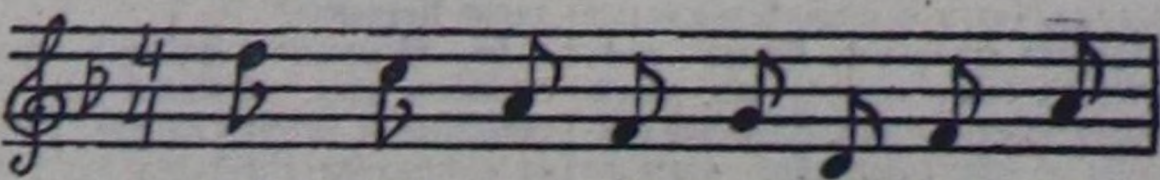
УРАН ЧУУЛ БОЛГАШ ЧЕЧЕН ЧОГААЛ БУЛУҢУ

ЫР ДЕГ ЧАРАШ КӨСТҮП КЭЭР СЕН

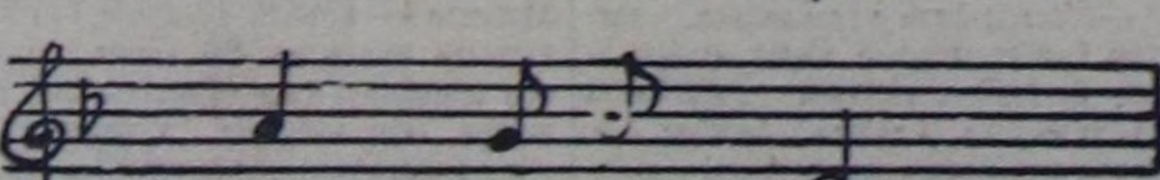
Сөзү М. ӨЛЧЕЙ-ОЛДУҢ.

Аялгасы С. БАЗЫР-ОЛДУҢ.

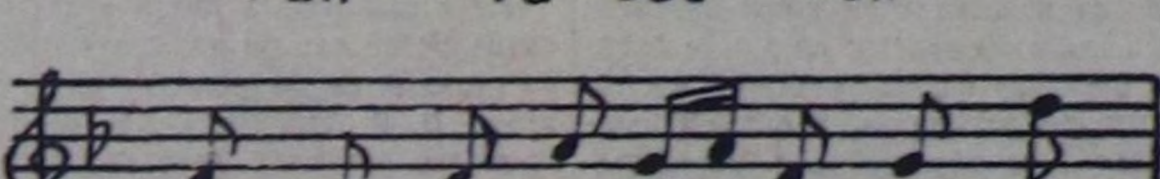
далаш чок

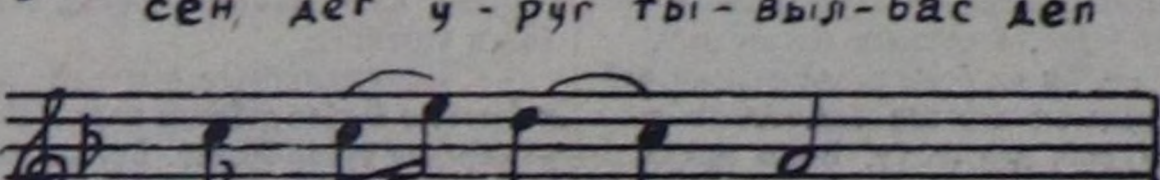
че - чек ыш - каш ча - раш сен деп

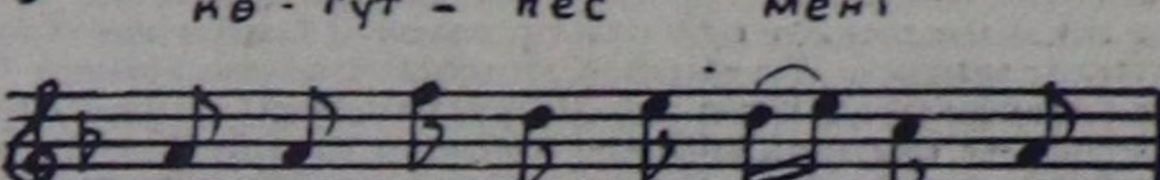
мак - та - бас мен

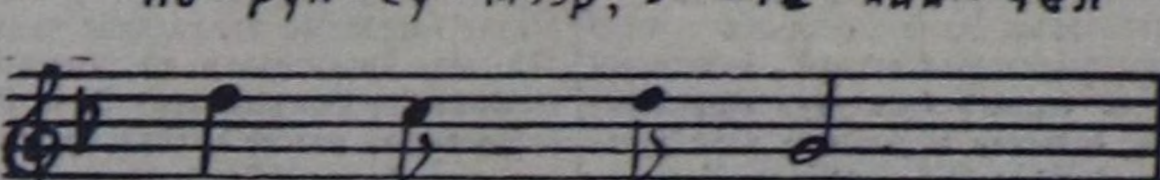
сен, дег у - руг ты - был - бас деп

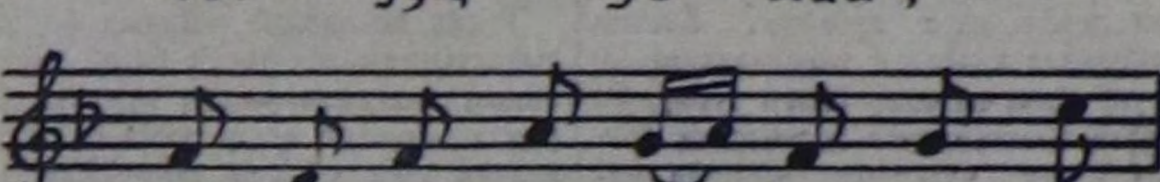
но - гут - пес мен

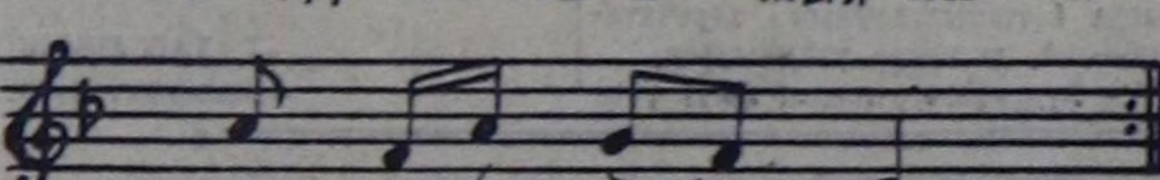
по - ру - су - мээр, э - га ни - чөл

бол - зук, за - даа,

бо - дуун бол - гаш а - жыл мш - чи

ты - ва кыс сен.

Чечек ышмаш чараш сен деп мактавас мен.
Сен дег уруг туулуш деп мактавас мен.
Пөрүкүмүз, эгеничел болууда-даа,
Бедүүн болгаш ажил-иши тыва ныс сен.

Хөлге, хемге душтувас деп хөөртөс мен.
Хөңгүн менде сөгледип деп мактавас мен.
Ында-хаа көрүп келгеш, сактырма,
Ыр дег чараш, сөс дег төдө мөстүп назар сен.

Белен өрүп чуртталгандан дилевсэн сен,
Бергелерге ырбазырап сөгүрбөз сен,
Зыдак, таптыг бүдүмүнү хандык билеп,
Эргиминге демейлээштин ындагы бөрө мен.

Сеткилиң ак, хөңгүн биче—магалың сен.
Сен дег нысана эш-өр муңун—чалгының сен.
Чарамын сээ солун болуп шыдавас бол,
Сагынмагы артып назар сен, тывам кызы.

МАЙНЫҢ ЭРТЕНИ

Экин, хүнүм, эртенин хүн,
Эрчим чуртун тайбын хүн!
Ала-чуртун делегирини
Ак-көк дээрден эргип көрүп,
Чыжыр аламын херинден
Шырай-арым кытыгып чор.

Чадаана хоорайга баштайм
уруглар сады ажиттыгандан
бээр 20 чыл эрткен. Аяна Козе-
марова Каюмчица уруглар са-
дын 20 чыл дүргүзүндө эргеле-
шип келдим. Баштайм чылдар-
да аял-сакка 25-ж уруглар тур-
ган болса, ал ында 175 бичилер
кыжыштыктып турар. Ында кыс-
кышкылар болгаш өскө-дөө
ажыдакчылар уругларын эс
ажаал, кыжыштып турар.

ЧУРУКТА: Пианистка Надеж-
да Петровна Вохкина уругларын
музыкага өөредип турары.
Фото В. Луковатый.

Кырым-биле «Космос-85»
Кызылданым арте берди.
А мен «ИЛ-18» муңуп алгаш
Ак-көк Хемче ужул ор мен.
Майнын бирини эртеннин
Майнай-хөдүгүн көрүп чор мен.
Черим кыры, черим дээр
Челээш-чекек болу берген.
Кулумчула — хайынган чон,
Кулай-дээрде — ужулкан чон
Аас-кежик, тайбын күзеп,
Амыр-менди чедиржиң чор.
Совет чоңум чыгып сөзү—
Сонгу, муңуу чүккө ужул,
Тайбын дээштин демекшен
Тала-өңүңү кыйгырып тур.
Делегейге минте тайбын
Тергилеми, сыйып тураал!
Тайбын болгаш көстүг чуртум,
Тайым чыткес күчү-күжүм.
Коммунист партиянын
Хонук бүрү башталганын
Чоңдун хүнү — Майнын бирде
Чоргаарлааным ырап чор мен.

О. СУВАКПИТ.

Тожу районуну культура-чырымышкын албан черлеринин ажалдакчылары Май 1-ини байырдалыга база-ла чедипкинилерни ужуражып турар.

ЧУРУКТА: Тоора-Хем суурда район библиотеканын эргелекчиси Н. Гаарлова, Ырбан библиотеканын эргелекчиси И. Чамчиг-биле «Күш-ажылыс-биле Төрөн чуртувусту алдаржылаал» деп тематиктиг кешени эрттеринге белеткенип турары.

Фото В. КУЛИПАНОВТУУ.

КОММУНИСТЕР ДЕЛЕГЕЙНИ ЧАЛЫЫТКАДЫР

Бода-лаа көрүрден, эштео,
өңүктөр, 1965 чылдын чазы каянды
буяныг чагай чаз болду! Киж
бүрүзүнү сагыш-сеткили өөрүп,
ындай сырын долуп, ыры-шоор ала-
чайгаар-ла куттулуп келир-дир.

Частын хүнү —
Чалыткандын чырык өйү.
Чөңүк киж, хып дээ чалым,
Чөргөктүг чаш — дейге өөрүтүр.
Харым-чылны ылаштырбайн
Хаара тулар чоңдун шагы.

Шынал-ла, бистин чуртувус, чил-
төлөвүс эм хөдүгүдөң — шапкы-
нында үкүп келген, чуулга даш
лаг, шүртсөн ээр дег, доктар
аажок бурунгарлап чоруп олур.
Чеди чылдын сөөлүгү чазы — комму-
низмге алтыг-дегем башымарын
алын чазы болу берди. Бистин тө-
рөн партияныстың Төл Комитети-
нин март Пленуму чырык оруу-
ту улам алгыдыр ажыдып, шыдал-
күжүвүсү бээлүгү шенээринге чет-
чир делемни берип, көдээ ажил-
агыйнын чымыштыгыларга чылдык
орукту айлтк эртеринин шыны ай-
тып, чогаалыгзын, бот-илекейин
коңууру-биле илердир арганы бүрү
хөдүрүп берди.

Частын хүнү —
Чаартылга шапкын өйү.
Тараан тараа, азыраан мал
Дарын дүргөн элбени дээш,
Партия кыйгып салган,
Маадыр чон дөткөзөн шагы.

Бистин чоңуус партияны, Төл
Комитетти долгандыр каажыгын-
дай артык сыйып каттышкан. Уле-
герлер чугаалаарга, партиянын мер-
ген угааны бистин кыжы бүрүнү
угаан-медерелерин чарылбас кези,
а бистин амы-тууда сагыш-сеткили-
вис партиянын коллективтиг сеткил-
нүрүнү чамалы болу берген. Ын-
чангаш бо чаз—кижи бүрүгө иделел.

Частын хүнү —
Чалыткандын төмөс өйү.
Бөмбүрөккүн кырган арымы
Мэйн чуртум чалытканды,
Бөдүмү коңлар чуректерин
Мэйн чоңум диниреткен.
Частын хүнү, Майнын хүнү—
Чалыткандын төмөс өйү.

Алдын-оол ДАРЖАА,
Совет чогаалчылар эвилелинин
кежигүүтү.

„КӨДЭЭ СЦЕНАДА“

С. Токанын «Дөңгүр-оол» деп
шынык Тожу районун «Совет Ты-
ва» колхозунун Азас көдө клубу-
га тургускан. Көдөзүн, бот-тымын-
гыр артистерин ойнаанын чон
сонургап көргөн.

Көдөзү артистер шынык кол-
кол кыжыкчыларын характерли
чөгүмчалыг илердип шыдаанар.
Дөңгүр-оол (клуб эргелекчиси
Х. Долгар-оол) болгаш Санчай (кол-
хозчу К. Бүдөр-оол) көрүктүлөрүн

сагымынга артып калган.
Бо шынык Тоора-Хемге, Ий суур-
га, Томбуз, Талым, Эш-Суг ферм-
ларында база көргүсүздөн. Ол бол-
за, ырак Тожунуң култура амыд-
ралына чугула болушкун, тыва
улустун дөгүлүдөңүнү база бир
тоза көргүзү-дүр.

Д. КЫСЫГБАЙ.

Редатор К. Н. КУДАНИ.

Уруглар—бистин келир үевис

Совет күрүнө тургустунгандан эгелээш-де, бичин
чаштарын аас-кежинин, келир үевини дугайын
ууг сагыш човазшкын-биле хүрээлөп эгелээш. Школа
назыны чептээнирн аял-сактарда кижизип турар.
Школа назымыг бүгү уруглар аңгы-аңгы школарда
лазга туттунган. Өөренирине таарымчалыг бүтү бай-
далдар школарда тургустунгалаан.

Оң тодарай чижөө бистин анык республикадан
көрүп болур. Тыванын кайы-лаа булуңунда суур бү-
рүзүндө эи-не көскү чүве школа. Ында колхозчулар-
нын уруглары күрүненин долу хандырылганын өө-
ренип, чурттап туралар. Республикада 7 муң ажит
уруглар интернаттарда чурттап турар. Кызылдын №2
школазынын интернатта республиканын аңгы-аңгы
районнарында келген уруглар, чалгыс өг-бүзүге дег,
найырдалып туртат, өөренип туралар. Ук школанын
пионерлери интернационал клубту тургузуп алган-
нар. Олар моол пионерлер-биле чагалажып туралар.
Иел-сактар болгаш школар туудушкунуна хөй
ажапны бисте чыл келген тууду-на салып турар. 1959
чыл-биле деңизарге, 1964 чылда бистин республикада
үстүндө чарыгалаларга капитал салымшыкны 1,7 ка-
пат хөй болган. Ол дээрге бистин партияныстың ала-
сагыш салымшыкынын херечиси-дир.

Өөрелетенин амырдал-биле сыйы харылаалыг
болуру школарда чедип алынып турар. Ол ышакш
уругларын коммунист кижизилдиге эң чутула

айтырыг. Коммунизм үевинде чурттап, ажаллаар, бүгү
тала-биле сайыраңгай кижилерин бүгүн хевирлеп, ки-
жизип турар бис.

Бистин уругларыныстың эргелинде библиотекалар,
театрлар, клубтар, пионерлер бажынылары боттарынын
эжини ажиткан. Оларнын билиг мергежилин, талан-
тыларын сайыраңгайлаа школарда аңгы-аңгы бол-
гүмнөр ажалдап турар. Уруглар чогаалдары, солуннар,
журналдар өөреникчилерин эргелинде. Совет эрге-ча-
гырганын чылдарында чүгө уругларга 64 муң аны-
м-бүрү-номурлар үнүргөн.

Бичин чаштарын кадыкшылы кичээлгеини тө-
вүндө турар. Тускай консультатия, уруглар эмнегеле-
ри бар. Ол ышакш кадыкшылыг школарын, пионер
лагерьлери ажалдап турар. Чылдык-на бистин респу-
бликада 4 муң уруглар лагерлерге дыштанып, 50—
60 хире пионерлер Бүгү-эвилелдин пионер лагер-
и Артекке барып дыштанып туралар.

Частын болгаш күш-ажылын кайгамчык байырла-
лынын хүнүнде анык салгыччылар дугайында чугаа-
лап тура, оларын аас-кежиниң чаш назыны дээш
Коммунист партияга, Совет чакка кызымдар чод
өөрүшкүнү кижизилдикээр-дир, чүте дээрге, уруг-
лар — бистин келир үевис.

С. ДУКЕМЕН.

РСФСР-ини школарынын алдарыг башкысы.

Майнын бирде хоорайнык
ажыдык чоңарынын демонстра-
циязы эртеннин 10 шакта эге-
лээр. Демонстрация сөөдүнде
культуранык болгаш дыштаныл-
ганын Гастелло аттыг паратынын
ажыдышыны хүндүскүнүн 12
шакта болур.

Парк ажиттыгандан соонда, оң
девиксээринге площадкаларга ян-
зы-бүрү массалыг оюннар, адрок-
ционнар болур. Уругларын бол-
гаш уугу улустун карусельдери,
ааткыштары, танып, площадка,
бидлар, теннис, шахмат залда-

ры, күштүглерини шенелде шөлү,
хейлиг бооларын тире болгаш
өскө-даа черлер ажалдаар.

Бистин эң ынак национал
спортуус—хүреш. Май 1-де хүн-
дүскүнүн 2 шакта парктын «Хү-
реш» стадионуна болур. 32 ши-
яндик жөлөктерин ачы-дачыр
сегиржип алышыктын көөрүчө
далажынар!

«Совет Тываның 5 чылы» ста-
дионга спорттук болгаш күш-
культураның чыгы сезону ажит-
тынар. Янаа бут бөмбүүчү эш-

хуузуун ужуражышынын бо-
лур. Силерини ынак командалар
эң хөй «сагыш аарыкчыларын»
манап турарын уталаар. Парка
хөл бөмбүү, баскетбол, талалы-
биле эш-хуузуун ужуражыла-
лары болур. Алыш чаксаашкыны-
ры аргы сынмас динимтелири чү-
гаалок.

Парктын лекториязын Тыва-
нын чурдукчуларын уугу Тим-
лепкин 20 чыл оюнга турас-
нааткан делелген ажиттынар.
Ол сонургакчыларын болгаш
үлөлекчилерин хөйүн манап ту-
рар.

Москваның аныктар ансамбли
бисте аалдап келген. Май 2-де, 7
шакта кызылчыларын солун мон-
цөрт көргүзөр дээш дестүннейн,
турар! Алыш чаксаашкынырал зал
дозун!

Болариан-да өскө соаун чүд-
дөр хөй. Шүртүзүгү четтигил,
эки хөдөп, дыштанып алыр дээш
далажынар. А кино көрүсөөр
болунара, моол алаанда чарла-
ды помчуй кааптынар.

МАЙ 1-ДЕ
«НАЙЫРАЛ»: «Хоккейстер» 10.30,
12.25, 4.15, 6.10, 8.05, 10 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Адым майыкташ-
тың төөгүзү» 11.15, 1.15, 3.15, «Кө-
зүбөс армия» 5.15, 7.15, 9.15 шак-
тарда.
«ЕНИСЕЙ»: Уругларга дириг-чу-
руктар 11.30, «Хөөр таварты» 12.40,
4.40, 6.40, «Төрөл хан» 2.40, 8.40
шактарда.
«ВОСТОК»: Уругларга дириг-чу-
руктар 10, «Киж-амфибия» 11.15,
1, «Мен — Куба-дыр мен» (1-ги, 2-ги
сериялар) 2.50, 6.45, 8.45, шактар-
да.

МАЙ 2-ДЕ
«НАЙЫРАЛ»: Уругларга дириг-
чурктар 9, «Хоккейстер» 10.30, 12.25,
2.20, 4.15, 6.10, 8.05 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Адым майыкташ-
тың төөгүзү» 9.30, 11, 12.30, «Дириг-
лер болгаш өлгөнер» (1-ги, 2-ги се-
риялар) 2.15, «Көзүбөс армия»
5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Анык гвардия» (1-
ги, 2-ги сериялар) 10, 5, «Шып-
шың» (1-ги, 2-ги сериялар) 1.30,
8.30 шактарда.
«ВОСТОК»: Уругларга дириг-чу-
руктар 10, «Даң бажында шаажы-
латкынар» 11.15, 1, 2.50, 4.40, 6.30,
8.30 шактарда.